

Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Οδηγός εκστρατείας

#EUhealthyworkplaces

www.healthy-workplaces.eu

Ευρωπαϊκός Οργανισμός
για την Ασφάλεια και την
Υγεία στην Εργασία

Ασφαλείς και Υγιείς
Χώροι Εργασίας

1. Εισαγωγή	4
1.1. Το πρόβλημα	4
1.2. Τι είναι οι επικίνδυνες ουσίες;	6
1.3. Γιατί είναι τόσο σημαντική η διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών;	8
1.4. Γιατί ο EU-OSHA διοργανώνει τη συγκεκριμένη εκστρατεία;	10
 2. Διαχείριση επικίνδυνων ουσιών	 12
2.1. Καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων στην εργασία	12
2.2. Νομοθεσία σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες	14
2.3. Εκτίμηση κινδύνου	17
2.4. Πρακτικές λύσεις	19
2.5. Ορισμένες ομάδες εργαζομένων βρίσκονται σε ιδιαίτερο κίνδυνο.	21
2.6. Καρκινογόνοι παράγοντες και καρκίνος που σχετίζεται με την εργασία	24
 3. Εκστρατεία «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019	 27
3.1. Σχετικά με την εκστρατεία	27
3.2. Ποιος μπορεί να συμμετάσχει στην εκστρατεία;	28
3.3. Πώς να συμμετάσχετε	29
3.4. Τα Βραβεία Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας»	30
3.5. Το δίκτυο εταίρων της εκστρατείας	31
3.5. Πρόσθετη πληροφόρηση και διαθέσιμοι πόροι	32
 Παραπομπές και σημειώσεις	 33

1. Εισαγωγή

Η αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία στους χώρους εργασίας είναι επωφελής για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Παρέχει οφέλη για τους εργαζομένους, για τις επιχειρήσεις και για την κοινωνία στο σύνολό της. Ειδικότερα στην περίπτωση λιγότερο «ορατών» κινδύνων, η μέριμνα για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων μπορεί να θεωρείται ότι επιβαρύνει τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) οι οποίες διαθέτουν περιορισμένους πόρους. Ωστόσο, επιχειρήσεις και οργανισμοί που καταβάλλουν μεγαλύτερες προσπάθειες από όσες απαιτούνται βάσει της νομοθεσίας προκειμένου να προστατεύουν τους εργαζομένους τους, αποκομίζουν οφέλη. Η συμμετοχική διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, με την ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων και την ισχυρή δέσμευση της διοίκησης, καθιστά μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό περισσότερο ανταγωνιστικούς, για παράδειγμα, μέσω της μείωσης των περιστατικών απουσίας λόγω ασθένειας και της βελτίωσης της παραγωγικότητας.

Το παρόν φυλλάδιο αποτελεί εισαγωγικό οδηγό της εκστρατείας με τίτλο «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας — Διαχείριση επικινδυνών ουσιών» 2018-2019, η οποία διοργανώνεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA). Στόχος της εκστρατείας είναι να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τους κινδύνους που προκαλούνται από επικινδυνές ουσίες στους χώρους εργασίας και να προαχθεί νοοτροπία πρόληψης των κινδύνων με στόχο την εξάλειψη και όπου αυτό δεν είναι δυνατό, την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των κινδύνων.

1.1. Το πρόβλημα

Οι εργαζόμενοι σε πολλούς χώρους εργασίας στην Ευρώπη επηρεάζονται από την έκθεση σε επικινδυνές ουσίες. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η χρήση ορισμένων ουσιών όπως του αμιάντου (ο οποίος προκαλεί σοβαρές και σε ορισμένες περιπτώσεις, θανατηφόρες ασθένειες στους πνεύμονες) και του βινυλοχλωριδίου (το οποίο προκαλεί καρκίνο του ήπατος) απαγορεύτηκε, περιορίστηκε ή τέθηκε υπό αυστηρό κανονιστικό έλεγχο. Ωστόσο, οι επικινδυνές ουσίες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό ζήτημα ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας. Στη δεύτερη έκδοση της ευρωπαϊκής έρευνας για τις επιχειρήσεις σχετικά με τους νέους και τους αναδυόμενους κινδύνους (ESENER-2) που διεξήγαγε ο EU-OSHA, το 38% των επιχειρήσεων ανέφεραν παρουσία χημικών ή βιολογικών ουσιών υπό μορφή υγρών, αναθυμιάσεων ή σκόνης στους χώρους εργασίας τους ⁽¹⁾.

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας, το 2015, το 18% των ερωτηθέντων εργαζομένων στην ΕΕ ανέφεραν ότι εκτίθενται σε χημικά προϊόντα ή χημικές ουσίες τουλάχιστον κατά το ένα τέταρτο του χρόνου εργασίας τους ⁽²⁾. Αυτό το αριθμητικό στοιχείο ελάχιστα έχει αλλάξει από το 2000.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις συχνά χρησιμοποιούν περισσότερα από 1 000 διαφορετικά χημικά προϊόντα, όπως βαφές, μελάνια, κόλλες και καθαριστικά. Τα προϊόντα αποτελούνται συνήθως από ένα μείγμα διαφόρων χημικών ουσιών. Ακόμα και μικρές επιχειρήσεις, όπως συνεργεία αυτοκινήτων, μπορεί να χρησιμοποιούν παρόμοιο αριθμό χημικών προϊόντων. Σε ορισμένους τομείς, όπως στον κατασκευαστικό κλάδο, δεκάδες χιλιάδες διαφορετικά χημικά προϊόντα είναι διαθέσιμα στην αγορά για μεγάλο εύρος εργασιών. Αναλόγως των εργασιών, ένας εργαζόμενος μπορεί να έρθει σε επαφή με εκατοντάδες διαφορετικές χημικές ουσίες.

© EU-OSHA/Marcos Oliveira

Η παρουσία επικίνδυνων ουσιών είναι πιο συχνή από ό,τι συνήθως πιστεύουμε

Σύμφωνα με την έρευνα ESENER-2, οι τομείς στους οποίους αναφέρθηκε από τις επιχειρήσεις ιδιαίτερα υψηλή συχνότητα παρουσίας επικίνδυνων ουσιών περιλαμβάνουν τους εξής ⁽³⁾:

Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	62 %
Μεταποίηση	52 %
Κατασκευές, διαχείριση απορριμμάτων, υδροδότηση και ηλεκτροδότηση	51 %

Επιπλέον, υπάρχουν νέα αποδεικτικά στοιχεία ότι οι εργαζόμενοι σε αναπτυσσόμενους

κλάδους, όπως η κοινωνική μέριμνα και η περίθαλψη, οι μεταφορές, τα απορρίμματα και η ανακύκλωση, μπορεί να αντιμετωπίζουν υψηλά επίπεδα έκθεσης σε επικίνδυνες ουσίες. Σε όλους τους κλάδους εντοπίζονται τυπικά εργασιακά καθήκοντα που συχνά συνεπάγονται έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες, όπως στην παρασκευή τροφίμων (καντίνες, υπηρεσίες τροφοδοσίας κ.λπ.), την καθαριότητα και τη συντήρηση. Ωστόσο, κανένας κλάδος δεν είναι εντελώς απαλλαγμένος από επικίνδυνες ουσίες και είναι ζωτικής σημασίας να αξιολογούν οι εργοδότες τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοί τους.

Σύμφωνα με τον Σουηδικό Οργανισμό Χημικών Ουσιών, 3 τόνοι επικίνδυνων ουσιών (εξαιρουμένης της βενζίνης) χρησιμοποιήθηκαν ανά πολίτη στη Σουηδία το 1996, το αντίστοιχο αριθμητικό στοιχείο το 2014 ήταν 3,7 τόνοι (*).

1.2. Τι είναι οι επικίνδυνες ουσίες;

Για τους σκοπούς της παρούσας εκστρατείας, επικίνδυνη ουσία στους χώρους εργασίας είναι οποιαδήποτε ουσία σε αέρια, υγρή ή στερεά μορφή, συμπεριλαμβανομένων των αερολυμάτων, των αναθυμιάσεων και των ατμών, η οποία θέτει σε κίνδυνο την υγεία ή την ασφάλεια των εργαζομένων (*). (Ωστόσο, οι βιολογικοί παράγοντες δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της εκστρατείας.) Οι εν λόγω ουσίες περιλαμβάνουν παρασκευασμένα χημικά προϊόντα, ουσίες προερχόμενες από διεργασίες, όπως καυσαέρια πετρελαιοκινητήρων ή σκόνη χαλαζία, καθώς και ουσίες που απαντούν στη φύση και χρησιμοποιούνται σε διεργασίες παραγωγής, όπως αργό πετρέλαιο ή σκόνη αλευριού.

Ορισμοί από την οδηγία για τους χημικούς παράγοντες

- α) **Χημικός παράγοντας** (*): κάθε χημικό στοιχείο ή ένωση, ελεύθερο ή σε πρόσμειξη, όπως υφίσταται σε φυσική κατάσταση ή όπως παράγεται, χρησιμοποιείται ή απελευθερώνεται, συν τοις άλλοις υπό μορφή αποβλήτων, μέσω οποιασδήποτε εργασιακής δραστηριότητας, είτε παράγεται σκοπίμως είτε όχι και είτε διατίθεται στο εμπόριο είτε όχι.
- β) **«Επιβλαβής χημικός παράγοντας»:**
 - i) κάθε χημικός παράγοντας ο οποίος πληροί τα κριτήρια ταξινόμησης σε οποιαδήποτε από τις τάξεις κινδύνου ως επικίνδυνος για το περιβάλλον ή την υγεία όπως ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 (*), [...] είτε ο συγκεκριμένος χημικός παράγοντας έχει ταξινομηθεί δυνάμει του εν λόγω κανονισμού είτε όχι·
 - ii) κάθε χημικός παράγοντας που δεν πληροί μεν τα κριτήρια κατάταξης ως επικίνδυνος [...], ενδέχεται όμως να συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων λόγω των φυσικοχημικών, χημικών ή τοξικολογικών ιδιοτήτων του και του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται ή υπάρχει στους χώρους εργασίας, συμπεριλαμβανομένου κάθε χημικού παράγοντα για τον οποίο έχει καθοριστεί οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης δυνάμει του άρθρου 3.
- γ) **«Δραστηριότητα όπου υπεισέρχονται χημικοί παράγοντες»:** κάθε εργασία στην οποία χρησιμοποιούνται ή πρόκειται να χρησιμοποιηθούν χημικοί παράγοντες σε οποιαδήποτε διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, του χειρισμού, της αποθήκευσης, της μεταφοράς ή της εξάλειψης και της επεξεργασίας, ή που προκύπτουν από τέτοια εργασία.

Ορισμένες επικίνδυνες ουσίες θέτουν κινδύνους για την ασφάλεια, όπως κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς, έκρηξης ή ασφυξίας. Επίσης, οι επικίνδυνες ουσίες έχουν συνήθως περισσότερες από μία από αυτές τις ιδιότητες.

Επιπλέον, υπάρχουν διαφορετικές «οδοί» μέσω των οποίων οι εργαζόμενοι μπορεί να εκτεθούν σε επικίνδυνες ουσίες. Ορισμένες ουσίες μπορεί να εισπνέονται, ενώ άλλες μπορεί να απορροφούνται μέσω της επιδερμίδας. Οι εργαζόμενοι που εκτελούν «υγρές εργασίες» (δηλαδή χρησιμοποιούν νερό ή διαλύτες που μπορούν να σπάσουν το φυσικό φράγμα άμυνας της επιδερμίδας) αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο κίνδυνο έκθεσης μέσω αυτής της οδού. Επικίνδυνες ουσίες ενδέχεται να διεισδύσουν επίσης στο σώμα μέσω κατάποσης, παραδείγματος χάριν όταν οι εργαζόμενοι καταναλώνουν τρόφιμα ή ποτά στον χώρο εργασίας τους, παρόλο που αυτό απαγορεύεται, όταν ο χώρος εργασίας είναι μολυσμένος ή όταν εισπνέουν σωματίδια σκόνης και τα καταπιούν.

Η έντονη σωματική εργασία ή η θερμότητα μπορούν επίσης να αυξήσουν τους κινδύνους που δημιουργούν οι επικίνδυνες ουσίες, επειδή ενδέχεται να διευκολύνουν την απορρόφησή τους.

Οι επικίνδυνες ουσίες μπορούν να προκαλέσουν πολλά διαφορετικά είδη βλάβης, ορισμένα από τα οποία είναι δυνητικώς πολύ σοβαρά. Βλάβη από επικίνδυνες ουσίες μπορεί να προκληθεί από μεμονωμένη βραχεία έκθεση, από μακροχρόνια έκθεση ή από τη μακροχρόνια συσσώρευση ουσιών στο σώμα. Περιλαμβάνει:

- μακροχρόνιες επιπτώσεις στην υγεία, παραδείγματος χάριν αναπνευστικά νοσήματα (άσθμα, ρινίτιδα, αμιάντωση και πυριτίωση), βλάβη σε εσωτερικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του εγκεφάλου και του νευρικού συστήματος, και επαγγελματικούς καρκίνους (λευχαιμία, καρκίνο των πνευμόνων, μεσοθηλώμα και καρκίνο της ρινικής κοιλότητας),
- επιπτώσεις στην υγεία οι οποίες μπορεί να είναι οξείες ή μακροχρόνιες, όπως δηλητηρίαση, δερματικές παθήσεις, προβλήματα στην αναπαραγωγή και συγγενείς ανωμαλίες καθώς και αλλεργίες.

Στις ουσίες που μπορούν να προκαλέσουν μακροχρόνια βλάβη στην υγεία των εργαζομένων περιλαμβάνονται και οι καρκινογόνες ουσίες, οι οποίες απαντώνται σε πολλές εργασιακές καταστάσεις. Η αντιμετώπιση των κινδύνων που δημιουργούν αυτές οι ουσίες αποτελεί προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) σύμφωνα με το Στρατηγικό Πλαίσιο για την Επαγγελματική Ασφάλεια και Υγεία (ΕΑΥ) για την περίοδο 2014-2020 ⁽⁸⁾.

1.3. Γιατί είναι τόσο σημαντική η διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών;

Νομοθεσία για τις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας εφαρμόζεται σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, η τελευταία εκστρατεία επιθεωρήσεων που οργανώθηκε από την Επιτροπή Ανωτέρων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες έδειξε ότι οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες στην αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με αυτές τις ουσίες ⁽⁹⁾. Ακόμα και ουσίες που έχουν απαγορευτεί, όπως ο αμίαντος, εξακολουθούν να αποτελούν κίνδυνο για τους εργαζομένους σε ορισμένους τομείς, καθώς αμίαντος υπάρχει ενσωματωμένος σε πάρα πολλά κτίρια, συσκευές και υλικά.

Επιπλέον, αναδύονται νέες προκλήσεις για τη διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας, παραδείγματος χάριν στον κλάδο των «πράσινων» θέσεων εργασίας (παραγωγή βιοενέργειας, νέοι τύποι αποθήκευσης ενέργειας κ.ά.) και σε σχέση με τη χρήση καινοτόμων υλικών

(π.χ. νανοϋλικών) και τεχνολογιών που μπορεί να σχετίζονται με άγνωστους επί του παρόντος κινδύνους για την υγεία (όπως η τρισδιάστατη εκτύπωση) και ουσιών που προκαλούν ενδοκρινικές διαταραχές (οι οποίες επηρεάζουν ολόκληρο το ενδοκρινικό σύστημα και βλάπτουν την αναπαραγωγική υγεία, προκαλούν συγγενείς ανωμαλίες και συμβάλλουν στην ανάπτυξη παχυσαρκίας και διαβήτη).

Μεγάλο ποσοστό των επαγγελματιών ασθενειών που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα του ευρωπαϊκού καταλόγου των επαγγελματικών ασθενειών οφείλεται στην έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες ⁽¹⁰⁾.

ΜΙΑ ΑΠΟΤΡΕΨΙΜΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΟΒΑΡΟΥ ΑΣΘΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Συχνά υποθέτει κανείς ότι ο όρος «επικίνδυνες ουσίες» αφορά μόνο επικίνδυνες χημικές ουσίες. Ωστόσο, η περίπτωση μιας μαγείρισσας σε σχολείο ⁽¹⁾, η οποία έλαβε σημαντική αποζημίωση αφότου εμφάνισε σοβαρά αναπνευστικά προβλήματα εξαιτίας της χρήσης αλευριού κατά την εργασία της, δείχνει ότι όλα τα είδη ουσιών μπορεί να είναι επικίνδυνα υπό ορισμένες συνθήκες. Καταδεικνύει επίσης ότι το κόστος που συνεπάγεται η έλλειψη αναγνώρισης των κινδύνων και προστασίας των εργαζομένων από τις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας μπορεί να είναι πολύ υψηλό.

Η εργαζόμενη ήταν 46 ετών, μαγείρισσα σε σχολείο και έφτιαχνε στο πλαίσιο της εργασίας της ζύμη για ψωμί με τη χρήση ενός μεγάλου μίξερ, σε μια μικρή και ανεπαρκώς αεριζόμενη κουζίνα. Δεν είχε ληφθεί κανένα μέτρο προστασίας της από τους κινδύνους που προκαλεί η εισπνοή σκόνης αλευριού. Εμφάνισε τόσο σοβαρά αναπνευστικά προβλήματα, που μόλις ήταν σε θέση να περπατήσει, και έπρεπε να κοιμάται σε καθιστή θέση. Διαγνώστηκε με οξείας μορφής άσθμα.

Με τη βοήθεια του σωματείου της, η εργαζόμενη κατέθεσε αγωγή αποζημίωσης. Το τοπικό συμβούλιο, το οποίο διοικούσε το σχολείο, παραδέχτηκε ότι δεν είχε λάβει μέτρα για την προστασία της. Το συμβούλιο κλήθηκε να καταβάλει αποζημίωση 200 000 GBP.

Οι μακροχρόνιες συνέπειες για την εργαζόμενη ήταν σοβαρές καθώς έπρεπε να συνταξιοδοτηθεί πρόωρα και ο τρόπος ζωής της τέθηκε σε αυστηρούς περιορισμούς λόγω των αναπνευστικών προβλημάτων της.

Σημείωση: Τα τελευταία χρόνια, ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν αναπτύξει πρότυπα καλής πρακτικής για την αποτελεσματική πρόληψη του άσθματος των αρτοποιιών.

1.4. Γιατί ο EU-OSHA διοργανώνει τη συγκεκριμένη εκστρατεία;

Οι επικίνδυνες ουσίες περιλαμβάνονται στην ατζέντα πολιτικής ΕΑΥ της ΕΕ και των κρατών μελών εδώ και δεκαετίες. Παρ' όλα αυτά, πρόκειται για μια πτυχή της ασφάλειας και υγείας στην εργασία όπου η ευαισθητοποίηση σχετικά με τους διάφορους πιθανούς κινδύνους και τους τρόπους αντιμετώπισής τους εξακολουθεί να είναι περιορισμένη.

Μια συχνή παρανόηση είναι ότι μόνο τα παρασκευαζόμενα χημικά προϊόντα —ή, ακόμη, τα χημικά που έχουν έντονη οσμή ή άμεσα εμφανή επικίνδυνα αποτελέσματα— αποτελούν επικίνδυνες ουσίες. Πολλές επικίνδυνες ουσίες στις οποίες εκτίθενται οι εργαζόμενοι, όπως οι εκπομπές καυσαερίων από πετρελαιοκινητήρες, οι αναθυμιάσεις συγκόλλησης και οι σκόνες, σχηματίζονται στο πλαίσιο των διεργασιών παραγωγής. Άλλες, όπως ο αμianto, το αργό πετρέλαιο και η σκόνη κόκκων, προέρχονται από φυσικές πηγές. Ορισμένα συστατικά τροφίμων ή φαρμακευτικά προϊόντα ενδέχεται επίσης να προκαλούν κινδύνους στους εργαζομένους.

Αυτές οι επικίνδυνες ουσίες μπορεί να μην επισημαίνονται με σύμβολα επικινδυνότητας και ενδέχεται να μην υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες από δελτία δεδομένων ασφάλειας, τα οποία είναι υποχρεωτικό να διατίθενται με βάση τη νομοθεσία για τις χημικές ουσίες. Επομένως, σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εργοδότες θα πρέπει να αναζητήσουν άλλες πηγές πληροφόρησης, όπως καθοδήγηση από τον αντίστοιχο κλάδο ή οδηγίες ασφάλειας και υγείας από τους προμηθευτές. Και σε αυτή την περίπτωση, η επίγνωση σχετικά με τους κινδύνους που θέτουν αυτές οι ουσίες μπορεί να είναι χαμηλή.

Μια άλλη ευρέως διαδεδομένη αλλά εσφαλμένη αντίληψη είναι ότι η χρήση επικινδυνών ουσιών έχει μειωθεί. Είναι αλήθεια ότι η έκθεση σε πολλές, ιδιαίτερες γνωστές επιβλαβείς ουσίες (π.χ. σε πολυχλωριωμένο διφαινύλιο-PCB, αμianto και υδράργυρο) έχει μειωθεί σημαντικά λόγω πολιτικών πρωτοβουλιών, νομοθεσίας, πίεσης από την κοινή γνώμη αλλά και αποτελεσματικών μέτρων που έχουν ληφθεί από τις επιχειρήσεις και τους

κοινωνικούς εταίρους. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές, λιγότερο γνωστές επικίνδυνες ουσίες ⁽¹²⁾.

Στην πραγματικότητα, οι εργαζόμενοι σε ένα ευρύ φάσμα θέσεων εργασίας ενδέχεται να εκτίθενται σήμερα σε μια τεράστια ποικιλία επικινδυνών ουσιών στους χώρους εργασίας. Το 2017 περίπου 129 000 ουσίες ταξινομήθηκαν σύμφωνα με τον κανονισμό για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία (CLP) ⁽¹³⁾. Επίσης, τον Μάιο του 2017 περισσότερες από 10 000 ουσίες καταχωρήθηκαν στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο σύμφωνα με τον κανονισμό REACH [κανονισμός για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών ουσιών ⁽¹⁴⁾], από τις οποίες περίπου το 40% ήταν ουσίες που παρασκευάζονται ή εισάγονται σε ποσότητες άνω των 100 τόνων ⁽¹⁵⁾. Επιπλέον, κοινοποιήθηκαν περίπου 5 000 ουσίες σύμφωνα με προηγούμενη νομοθεσία για τις χημικές ουσίες ⁽¹⁶⁾. Ωστόσο, υπενθυμίζεται ότι ο κανονισμός REACH δεν καλύπτει επικίνδυνες ουσίες που σχηματίζονται στο πλαίσιο διεργασιών παραγωγής, όπως η σκόνη ή τα προϊόντα καύσης.

Οι παρερμηνεύσεις σχετικά με τη φύση και τη συχνότητα της έκθεσης σε επικίνδυνες ουσίες στην εργασία μπορεί να οδηγήσουν τους εργοδότες και τους εργαζομένους στην εσφαλμένη εντύπωση ότι η αντιμετώπιση επιβλαβών εκθέσεων είναι ένα ζήτημα που δεν αφορά την επιχείρησή τους.

Ως εκ τούτου, είναι σαφώς αναγκαίο να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη συχνότητα παρουσίας επικίνδυνων ουσιών, τη σημασία της κατάλληλης διαχείρισής τους και τις βέλτιστες μεθόδους για την επίτευξη αυτού του στόχου. Στόχος της εκστρατείας «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019 είναι η κάλυψη αυτής της ανάγκης.

Επιπλέον, η διεξαγωγή αποτελεσματικών εκτιμήσεων κινδύνου όσον αφορά την έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας μπορεί να φαίνεται περίπλοκη, καθώς θεωρείται ένα σχετικά πολύπλοκο ζήτημα. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία διαθέσιμων

καθοδηγητικών εγγράφων για την υποστήριξη των επιχειρήσεων όσον αφορά τη διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών. Ωστόσο, ο όγκος του διαθέσιμου ενημερωτικού υλικού και το φάσμα των διαφορετικών πηγών ενημέρωσης μπορεί να προκαλέσουν αβεβαιότητα στους υπευθύνους για τη διαχείριση των κινδύνων σχετικά με το πού είναι καλύτερο να αναζητήσουν κατευθυντήριες οδηγίες. Επομένως, στόχος της εκστρατείας είναι να βελτιώσει την πρόσβαση και να ενισχύσει την ευαισθητοποίηση για τις πλέον συναφείς και ευρέως εφαρμόσιμες πρακτικές λύσεις και κατευθυντήριες οδηγίες, καθώς και να διαδώσει παραδείγματα καλής πρακτικής.

2. Διαχείριση επικίνδυνων ουσιών

2.1. Καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων στην εργασία

Η αποτελεσματική διαχείριση της έκθεσης σε επικίνδυνες ουσίες που σχετίζεται με την εργασία είναι δυνατή μόνο εάν όλοι όσοι βρίσκονται στο χώρο εργασίας είναι σωστά ενημερωμένοι για τους κινδύνους και τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την πρόληψή τους. Ένας σημαντικός παράγοντας επιτυχίας για την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και της νοσηρότητας στην εργασία είναι η καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης του κινδύνου, όπου όλοι κατανοούν ότι η ασφάλεια και η υγεία στην εργασία είναι σημαντικά ζητήματα για μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό στο σύνολό του.

Αυτό σημαίνει ότι οι εργοδότες πρέπει να λάβουν μέτρα για τη στήριξη της ενεργούς συμμετοχής των εργαζομένων στις διαδικασίες διαχείρισης της ΕΑΥ. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ ⁽¹⁷⁾, οι εργοδότες πρέπει να εμπλέκουν τους εργαζομένους στη διαδικασία της εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου, να τους παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους στους οποίους μπορεί να εκτεθούν, για τα αποτελέσματα της επίβλεψης της

υγείας τους και τις διενεργούμενες μετρήσεις στους χώρους εργασίας, καθώς και να τους παρέχουν εκπαίδευση σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία. Θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνουν τους εργαζομένους να λαμβάνουν οι ίδιοι μέτρα για την προστασία τους, να συζητούν τις εμπειρίες τους και να αντιμετωπίζουν συλλογικά τα κοινά προβλήματά τους ⁽¹⁸⁾.

Όταν σε έναν χώρο εργασίας έχει καλλιεργηθεί αποτελεσματικά νοοτροπία πρόληψης, η διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών είναι ενσωματωμένη στη συστηματική, ορθή και συμμετοχική διαχείριση της ΕΑΥ. Οι νομικές υποχρεώσεις φυσικά εκπληρώνονται σε ένα πρώτο επίπεδο, αλλά επιπλέον, η πρόληψη τυχόν βλάβης στην υγεία των εργαζομένων αποτελεί αναπόσπαστη πτυχή του τρόπου με τον οποίο η επιχείρηση ή ο οργανισμός οργανώνουν σε καθημερινή βάση τη λειτουργία τους και τις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά την εκτέλεση των διαφόρων εργασιών.

Στις επόμενες ενότητες, παρουσιάζεται η σχετική νομοθεσία και ορισμένα από τα βασικά μέτρα και τις πρακτικές λύσεις που υπάρχουν διαθέσιμες για την πρόληψη των κινδύνων που μπορεί να οφείλονται στις επικίνδυνες ουσίες.

© EU OSHA/Filip De Smet

Πώς οι παράγοντες κινδύνου μπορούν να αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους

Σε νέες θέσεις εργασίας, όπως για παράδειγμα στην «πράσινη» οικονομία, οι συνήθεις κίνδυνοι που σχετίζονται με τις επικίνδυνες ουσίες συχνά εμφανίζονται με νέες μορφές ⁽¹⁹⁾.

Ενδέχεται να απαιτούνται ειδικές προσεγγίσεις πρόληψης, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη την έκθεση των εργαζομένων σε συνδυασμένους κινδύνους. Για παράδειγμα, οι εργασίες επισκευής των πτερυγίων των στροβίλων σε αιολικά πάρκα περιλαμβάνουν έκθεση σε διαλύτες, σκόνες και επικίνδυνες ουσίες που περιέχουν ρητίνες και κόλλες, καθώς και εργασία σε

ύψος, υπό μεταβλητές καιρικές συνθήκες και σε κλειστούς χώρους εργασίας.

Επομένως, τα συνήθη μέτρα πρόληψης που ενδέχεται να εφαρμόζονται για την αποφυγή της έκθεσης στην περίπτωση αυτή, όπως για παράδειγμα ο εξαερισμός με τοπική απαγωγή, μπορεί να είναι δύσκολο να εφαρμοστούν στην περίπτωση αυτή, ενώ οι εργασιακές διαδικασίες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι οι εργαζόμενοι μπορεί να χρησιμοποιούν και άλλες διατάξεις ασφαλείας, όπως ζώνες ασφαλείας ή εξοπλισμό προστασίας του αναπνευστικού συστήματος σε κλειστούς χώρους εργασίας.

2.2. Νομοθεσία σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες

Όλοι όσοι εμπλέκονται στη διαχείριση επικίνδυνων ουσιών σε χώρους εργασίας πρέπει να γνωρίζουν το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις επικίνδυνες ουσίες στην ΕΕ ⁽²⁰⁾.

Η περισσότερο σχετική με το θέμα νομοθεσία είναι η νομοθεσία για την ΕΑΥ, στόχος της οποίας είναι η προστασία των εργαζομένων από κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία εν γένει αλλά και ειδικότερα, από τους κινδύνους που οφείλονται στις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας (π.χ. η οδηγία πλαίσιο για την ΕΑΥ, η οποία ορίζει τις βασικές αρχές ΕΑΥ, η οδηγία για τους χημικούς παράγοντες, η οδηγία για τις καρκινογόνες ουσίες και οι οδηγίες για τις οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης). Θεσπίζει τη νομική ευθύνη των εργοδοτών να διασφαλίζουν την ασφάλεια και την υγεία στους χώρους εργασίας. Μέσω της ενσωμάτωσής της στην εθνική νομοθεσία, η νομοθεσία της ΕΕ για την ΕΑΥ υποχρεώνει τους εργοδότες να διεξάγουν εκτιμήσεις κινδύνου για όλους τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που οφείλονται στις επικίνδυνες ουσίες (βλ. σημείο 2.3).

«... ο εργοδότης οφείλει, καταρχήν, να αξιολογήσει εάν στο χώρο εργασίας υφίστανται επιβλαβείς χημικοί παράγοντες. Εάν αυτό συμβαίνει, τότε αξιολογεί κάθε κίνδυνο για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων ο οποίος οφείλεται στην παρουσία των εν λόγω χημικών παραγόντων.»

Άρθρο 4 της οδηγίας σχετικά με τους χημικούς παράγοντες

Η νομοθεσία ορίζει επίσης συγκεκριμένη ιεραρχία μέτρων πρόληψης, την οποία οι εργοδότες υποχρεούνται να εφαρμόζουν βάσει του νόμου. Η εξάλειψη των κινδύνων βρίσκεται στην κορυφή της ιεραρχίας. Έπεται η υποκατάσταση των επικίνδυνων ουσιών από λιγότερο επικίνδυνες ουσίες ή ασφαλέστερα υλικά ή η υποκατάσταση μιας διαδικασίας από άλλη που δεν είναι επικίνδυνη ή που είναι λιγότερο επικίνδυνη. Ακολουθούν τα τεχνικά μέτρα, τα οργανωτικά μέτρα και τέλος, τα μέτρα ατομικής προστασίας (συμπεριλαμβανομένης της χρήσης των μέσων ατομικής προστασίας-ΜΑΠ).

Η ιεράρχηση αυτή ονομάζεται συχνά αρχή STOP:

- Substitution (Υποκατάσταση)
- Technological measures (Τεχνικά μέτρα)
- Organisational measures (Οργανωτικά μέτρα)
- Personal protection ⁽²¹⁾ (Ατομική προστασία).

Στόχος είναι να διασφαλιστεί η αντιμετώπιση των κινδύνων στην πηγή και να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή συλλογικών μέτρων, δηλαδή μέτρων που προστατεύουν τους εργαζομένους ως σύνολο και κατά τρόπο συστηματικό. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι εργοδότες ότι εφαρμόζονται αυστηρότερα μέτρα για τις καρκινογόνες ουσίες (βλ. σημείο 2.6). Τα κράτη μέλη δικαιούνται να εφαρμόζουν επιπρόσθετους, λεπτομερέστερους ή αυστηρότερους κανονισμούς από αυτούς που ορίζονται στις γενικές αρχές που προβλέπουν οι οδηγίες της ΕΕ για την ΕΑΥ. Επομένως, είναι ουσιώδους σημασίας να συμβουλευούνται οι εργοδότες τη σχετική εθνική νομοθεσία για την ΕΑΥ.

Οι ευρωπαϊκές οδηγίες για την ΕΑΥ προβλέπουν επίσης δεσμευτικές (που σημαίνει ότι τηρούνται υποχρεωτικά) και ενδεικτικές (ως ένδειξη των όσων θα πρέπει να επιτυγχάνονται) οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης για τις επικίνδυνες ουσίες. Τα όρια επαγγελματικής έκθεσης (OEL) για τις επικίνδυνες ουσίες αποτελούν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την εκτίμηση και τη διαχείριση των σχετικών κινδύνων. Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ καθορίζουν τα δικά τους εθνικά όρια επαγγελματικής έκθεσης, τα οποία περιλαμβάνουν συνήθως περισσότερες ουσίες από ό,τι οι οδηγίες της ΕΕ. Ωστόσο, όρια επαγγελματικής έκθεσης έχουν θεσπιστεί μόνο για περιορισμένο αριθμό ουσιών που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος στους χώρους εργασίας.

Άλλοι κανονισμοί και κατευθυντήριες οδηγίες καλύπτουν συγκεκριμένες πτυχές, όπως είναι η παρασκευή, η προμήθεια, η μεταφορά και η επισήμανση επικίνδυνων ουσιών, οι οποίες αφορούν επίσης συχνά τους χώρους εργασίας. Παραδείγματος χάριν, η νομοθεσία REACH και ο κανονισμός CLP έχουν στόχο να εξασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα πληροφοριών που είναι ζωτικής σημασίας για την εκτίμηση του κινδύνου στους χώρους εργασίας. Προβλέπουν ότι οι παρασκευαστές και οι προμηθευτές χημικών ουσιών πρέπει να εξασφαλίζουν την παροχή τυποποιημένων σημάτων ασφαλείας, εικονογραμμάτων κινδύνου και δελτίων δεδομένων ασφαλείας. Αυτά παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ιδιότητες των ουσιών και τους σχετικούς με αυτές κινδύνους, καθώς και οδηγίες σχετικά με την αποθήκευση, το χειρισμό των επικίνδυνων ουσιών και την πρόληψη του κινδύνου.

Οι κανονισμοί REACH και CLP επέφεραν ορισμένες αλλαγές που συνδέονται κατά τρόπο σημαντικό με τη νομοθεσία για την EAY, όπως οι εξής:

- νέες πληροφορίες στα δελτία δεδομένων ασφαλείας (δεδομένα από εκθέσεις χημικής

ασφάλειας, σενάρια έκθεσης, προβλεπόμενες χρήσεις),

- περιορισμός και ανάγκη έγκρισης της χρήσης ορισμένων ουσιών,
- νέες απαιτήσεις ταξινόμησης και επισήμανσης, συμπεριλαμβανομένων νέων συμβόλων επικινδυνότητας και ετικετών.

Στο πλαίσιο της εκστρατείας «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019, στόχος του EU-OSHA είναι να ενισχύσει και να προαγάγει την ευαισθητοποίηση σχετικά με αυτές τις αλλαγές και τις επιπτώσεις τους στη διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας. Αυτός ο στόχος θα επιτευχθεί μέσω της διάδοσης πληροφοριών για εργαλεία και έγγραφα καθοδήγησης με στόχο την υποστήριξη της εκτίμησης και της διαχείρισης των κινδύνων για την EAY, καθώς και της υποκατάστασης, αλλά και μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης σε πόρους που παρέχουν πληροφορίες για τις επικίνδυνες ουσίες.

Ορισμένες βασικές οδηγίες και κανονισμοί της ΕΕ

Οδηγία 89/391/ΕΟΚ (η οδηγία πλαίσιο για την ΕΑΥ)

του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία, γνωστή ως «οδηγία πλαίσιο»

Οδηγία 98/24/ΕΚ (η οδηγία για τους χημικούς παράγοντες, CAD)

του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες

Οδηγία 2004/37/ΕΚ (η οδηγία για τις καρκινογόνες και τις μεταλλαξιγόνες ουσίες, CMD)

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με καρκινογόνους ή μεταλλαξιγόνους παράγοντες κατά την εργασία

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 (κανονισμός REACH)

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 (κανονισμός CLP)

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, την τροποποίηση και την κατάργηση των οδηγιών 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006

Υπάρχουν επίσης κανονισμοί και οδηγίες που καλύπτουν ειδικές ομάδες επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας και που ορίζουν ενδεικτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης.

<https://osha.europa.eu/en/safety-and-health-legislation>

2.3. Εκτίμηση κινδύνου

Όπως καθιστά σαφές η νομοθεσία σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, η εκτίμηση κινδύνου στους χώρους εργασίας συνιστά απολύτως απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχημένη πρόληψη.

Κατά τη διεξαγωγή της εκτίμησης οποιουδήποτε κινδύνου που σχετίζεται με τις επικίνδυνες ουσίες οι οποίες υπάρχουν στο χώρο εργασίας, οι εργοδότες πρέπει να εξετάζουν:

- τις επικίνδυνες ιδιότητες,
- τη δυνατότητα εξάλειψης ή υποκατάστασής τους,
- τις πληροφορίες για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία που πρέπει να παρέχονται από τον προμηθευτή (π.χ. στα οικεία δελτία δεδομένων ασφαλείας),
- το επίπεδο, το είδος και τη διάρκεια της έκθεσης, καθώς και τον αριθμό των εργαζομένων που εκτίθενται,
- τις συνθήκες εργασίας που σχετίζονται με τις εν λόγω ουσίες, καθώς και την ποσότητά τους,
- οποιεσδήποτε οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης ή βιολογικές οριακές τιμές,
- τις επιπτώσεις των μέτρων πρόληψης, και
- τα πορίσματα που εξάγονται από την επίβλεψη της υγείας των εργαζομένων που έχει ήδη πραγματοποιηθεί.

Ιδίως στην περίπτωση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, είναι χρήσιμο να χωρίζεται η διαδικασία εκτίμησης του κινδύνου σε στάδια, ώστε η διαχείρισή της να είναι ευκολότερη. Στο πλαίσιο της εκτίμησης κινδύνου για τις επικίνδυνες ουσίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται τα εξής:

1. Καταγραφή των επικίνδυνων ουσιών στο χώρο εργασίας και όσων προέρχονται από διεργασίες.
2. Συλλογή πληροφοριών (π.χ. για χημικά προϊόντα από τα δελτία δεδομένων ασφαλείας) σχετικά με τη βλάβη που μπορούν να προκαλέσουν αυτές οι ουσίες και τα μέτρα πρόληψης που συνιστούν οι προμηθευτές και οι παρασκευαστές ή που αναφέρονται στα έγγραφα καθοδήγησης. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να χρησιμοποιούνται επίσης για την ενημέρωση και την εκπαίδευση των εργαζομένων και για την εκπόνηση οδηγιών που πρέπει να τηρούνται στο χώρο εργασίας όσον αφορά τις διεργασίες και το χειρισμό ουσιών.

3. Αξιολόγηση της έκθεσης στις επικίνδυνες ουσίες που έχουν εντοπιστεί, εξετάζοντας το είδος, την ένταση, τη διάρκεια, τη συχνότητα και την πιθανότητα έκθεσης των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των συνδυασμένων επιπτώσεων λόγω επικίνδυνων ουσιών που χρησιμοποιούνται από κοινού και του σχετικού κινδύνου.
4. Εκπόνηση σχεδίου δράσης. Σε αυτό θα πρέπει να αναφέρονται τα μέτρα που θα ληφθούν, —με σειρά προτεραιότητας—, για τη μείωση των κινδύνων για τους εργαζομένους ενώ θα πρέπει να προσδιορίζεται από ποιον, πώς και έως ποια ημερομηνία θα πρέπει να έχει ληφθεί κάθε μέτρο. Σε ορισμένες χώρες υπάρχουν διαθέσιμες πρακτικές πληροφορίες σχετικά με δοκιμασμένες τεχνικές ελέγχου (άμεσες συμβουλές ή δελτία οδηγιών ελέγχου) για τυπικές εργασιακές διαδικασίες, όπως η πλήρωση, η άντληση, η διάτρηση, η άλεση ή η συγκόλληση ⁽²²⁾.
5. Αναφορά στους εργαζομένους που ενδέχεται να διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο και τον προσδιορισμό μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την προστασία τους, καθώς και τυχόν επιπρόσθετων αναγκών εκπαίδευσης και ενημέρωσής τους.
6. Αναφορά στους εργαζομένους που ενδέχεται να εκτίθενται όταν εκτελούν εργασίες συντήρησης ή επισκευής ή τυχαία, για παράδειγμα σε ενδιάμεσα προϊόντα που σχηματίζονται κατά τη διάρκεια μιας διεργασίας παραγωγής χημικών, η οποία είναι συνήθως κλειστή. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν με ποιον πρέπει να επικοινωνήσουν σε περίπτωση προβλήματος ή λάθους και πώς να προστατευτούν σε περίπτωση σχετικού περιστατικού.
7. Η εκτίμηση κινδύνου θα πρέπει να αναθεωρείται και να επικαιροποιείται τακτικά.

Για να επιτυγχάνεται αποτελεσματική εκτίμηση και πρόληψη του κινδύνου, οι εργοδότες πρέπει να μεριμνούν ώστε οι ίδιοι και οι εργαζόμενοι τους να είναι επαρκώς και σε συνεχή βάση ενημερωμένοι και καταρτισμένοι. Επίσης, η εκτίμηση κινδύνου θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γνώμη των εργαζομένων και εάν υπάρχουν αλλαγές στις ουσίες, τα προϊόντα και τις διεργασίες παραγωγής που συνδέονται με την εργασία τους. Επιπροσθέτως, τα κράτη μέλη και άλλοι φορείς έχουν αναπτύξει διάφορα εργαλεία για να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις κατά τη διεξαγωγή εκτιμήσεων κινδύνου.

Χρήσιμα εργαλεία για τη διεξαγωγή εκτιμήσεων κινδύνου και τον εντοπισμό συστάσεων για τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης

Μέσο	Χώρα	Βασικά στοιχεία
Ηλεκτρονικό εργαλείο «Healthy Workplaces Manage Dangerous Substances» («Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας — Διαχείριση επικίνδυνων ουσιών») του EU-OSHA	Στο σύνολο της ΕΕ	• Πρακτικό εργαλείο το οποίο υποστηρίζει τη διαχείριση των κινδύνων που ενέχουν οι επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας • Διαδραστικό και εύχρηστο • Παρέχει πρακτικά μέτρα για την εξάλειψη και την ελαχιστοποίηση των κινδύνων https://guides.osha.europa.eu/dangerous-substances/
Ηλεκτρονική Πλατφόρμα OiRA του EU-OSHA	Στο σύνολο της ΕΕ	• Διαδικτυακή πλατφόρμα που προσφέρει δωρεάν πρόσβαση σε διαδραστικά εργαλεία εκτίμησης κινδύνου ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας • Ορισμένα εργαλεία OiRA καλύπτουν τους κινδύνους που σχετίζονται με επικίνδυνες ουσίες, αναλόγως του εκάστοτε κλάδου • Πολλά από αυτά τα εργαλεία είναι διαθέσιμα σε διάφορες γλώσσες https://oiraproject.eu/en
COSHH Essentials και e-COSHH	Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά ευρέως διαδεδομένο	• Εύκολη, βήμα το βήμα προσέγγιση για την εκτίμηση κινδύνου και τους παράγοντες που καθορίζουν την κατάλληλη διαδικασία ελέγχου • Χρησιμοποιεί μοντέλα κινδύνου για τον προσδιορισμό των κατάλληλων ελέγχων • Παρέχει γενικές προσεγγίσεις ελέγχου και οδηγίες για συγκεκριμένες εργασίες http://www.hse.gov.uk/coshh/essentials/coshh-tool.htm Δελτία άμεσων συμβουλών: http://www.hse.gov.uk/coshh/essentials/direct-advice/index.htm
GISBAU και GISCHEM	Γερμανία	• Για την οικοδομική βιομηχανία, τη χημική βιομηχανία, τη μεταλλουργία και άλλους κλάδους • Βάση δεδομένων, η οποία συμπληρώνεται από κωδικούς προϊόντος για ομάδες ουσιών που συνήθως χρησιμοποιούνται • Σύνδεσμος για μια πλατφόρμα που αφορά σε ανταλλαγή δελτίων δεδομένων ασφαλείας http://wingisonline.de/ http://www.gischem.de/index.htm
Stoffenmanager	Κάτω Χώρες	• Για διάφορους τύπους επιχειρήσεων • Περιέχει με δομημένο τρόπο σχετικές γνώσεις και πληροφορίες • Διαδραστικό • Διαθέσιμο σε έξι γλώσσες • Περιλαμβάνει ένα γενικά αποδεκτό μοντέλο ποσοτικής έκθεσης https://stoffenmanager.nl/
EMKG (Εύχρηστο σύστημα ελέγχου ενός χώρου εργασίας για επικίνδυνες ουσίες)	Γερμανία	• Πρακτικές κατευθυντήριες οδηγίες για τη διαχείριση κινδύνων • Υποστήριξη προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις • Μετατρέπει πληροφορίες από δελτία δεδομένων ασφαλείας και χώρους εργασίας σε πρακτικά μέτρα μείωσης του κινδύνου http://www.baua.de/en/Topics-from-A-to-Z/Hazardous-Substances/EMKG/EMKG_content.html
KemiGuiden	Σουηδία	• Για μικρές επιχειρήσεις • Διαδραστικό εργαλείο • Παρέχει προσαρμοσμένες συμβουλές σχετικά με την εκτίμηση και τον έλεγχο των κινδύνων, με βάση απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με την κατάσταση της επιχείρησης www.kemiguiden.se
SEIRICH	Γαλλία	• Διαδραστικό εργαλείο • Επιτρέπει την εφαρμογή προσαρμοσμένης προσέγγισης, λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικά επίπεδα πείρας και πολυπλοκότητας • Παρέχει προσαρμοσμένες συμβουλές σχετικά με την εκτίμηση και τον έλεγχο των κινδύνων, με βάση απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με την κατάσταση της επιχείρησης http://www.seirich.fr/seirich-web/index.xhtml

2.4. Πρακτικές λύσεις

Υπάρχουν διαθέσιμες πολλές οδηγίες και πολλά πρακτικά εργαλεία τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των επικίνδυνων ουσιών. Δημόσιοι φορείς και αρχές, κλαδικές ενώσεις και συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων έχουν δημιουργήσει πολλά εργαλεία και έχουν συγκεντρώσει άφθονο υλικό καθοδήγησης, με σκοπό την υποστήριξη των επιχειρήσεων σε αυτόν τον τομέα καθώς και τη συνδρομή των εθνικών αρχών για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Τα εργαλεία αυτά ποικίλλουν από γενικά έως περισσότερο ειδικά. Παραδείγματος χάριν, ενδέχεται να επικεντρώνονται στον τρόπο λήψης αποφάσεων σχετικά με την υποκατάσταση ουσιών ή μπορεί

να διατυπώνουν συστάσεις για λύσεις σχετικά με τυπικά εργασιακά καθήκοντα ή ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή κλάδο.

Στο πλαίσιο της εκστρατείας «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019, ο EU-OSHA έχει συγκεντρώσει στο δικτυακό τόπο της εκστρατείας (<https://healthy-workplaces.eu>) διάφορα από αυτά τα εργαλεία, το σχετικό υλικό καθοδήγησης και παραδείγματα καλής πρακτικής, συμπεριλαμβανομένου οπτικοακουστικού υλικού. Υπάρχουν πόροι για την υποστήριξη των υπηρεσιών επιθεώρησης εργασίας, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των εκπροσώπων των εργαζομένων, μεταξύ πολλών άλλων, οπότε αξίζει να επισκεφτείτε αυτόν τον δικτυακό τόπο για να μάθετε για την καθοδήγηση που είναι διαθέσιμη.

© Shutterstock/Dagmara_K

Καλή πρακτική: Εξάλειψη

Η συγκόλληση και η κασσιτεροκόλληση οικιακών σωληνώσεων εκθέτει τους συγκολλητές σε επικίνδυνες ουσίες, οι οποίες περιέχονται στις αναθυμιάσεις που εκλύονται. Ωστόσο, η συγκόλληση και η κασσιτεροκόλληση μπορούν να εξαλειφθούν με τη χρήση μιας πρέσας

σωλήνων, η οποία είναι μια ειδική αρπάγη που συνδέει τους σωλήνες υπό συνθήκες υψηλής πίεσης. Τα επιπλέον πλεονεκτήματα, όπως η ταχύτητα και η ευκολία αυτής της καινοτόμου λύσης, ήταν εξαιρετικά σημαντικά για την ταχεία αποδοχή της και βοήθησαν στην επιτυχία αυτής της νέας τεχνικής.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Ένας οίκος ευγηρίας στην Ισπανία χρησιμοποιούσε ένα απολυμαντικό για τον καθαρισμό των δωματίων ασθενών που απεβίωσαν. Αυτό περιείχε, μεταξύ άλλων ουσιών, τρικλοζάνη και 2-βουτοξυαιθανόλη, ισχυρές ερεθιστικές και τοξικές ουσίες. Ένας από τους εργαζομένους που χρησιμοποίησαν το προϊόν εμφάνισε ερεθισμό στον λαιμό και αναπνευστικά προβλήματα.

Ο εκπρόσωπος της συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων ενημερώθηκε για την κατάσταση, και το Τμήμα Ασφάλειας και Υγείας της περιφερειακής οργάνωσης εξήγησε το πρόβλημα στους εργοδότες. Η περιφερειακή οργάνωση άρχισε στη συνέχεια να αναζητά εναλλακτικές λύσεις με τη βοήθεια του Ινστιτούτου Εργασίας, Περιβάλλοντος και Υγείας της Εθνικής Συνδικαλιστικής Οργάνωσης της Ισπανίας (ISTAS).

Αξιολογήθηκαν διάφορες εναλλακτικές λύσεις και ελήφθη απόφαση να αντικατασταθεί το απολυμαντικό από ένα προϊόν με βάση χλωριούχο διδεκυλοδιμεθυλαμμώνιο και αιθοξυλιωμένες αλκοόλες. Το εναλλακτικό προϊόν δεν ήταν άνευ κινδύνων και ο χειρισμός του έπρεπε να πραγματοποιείται με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Ωστόσο, οι κίνδυνοι που ενέχει το εναλλακτικό προϊόν ήταν λιγότερο σημαντικοί. Ένα άλλο όφελος ήταν ότι το νέο προϊόν προκαλούσε μικρότερη βλάβη στο περιβάλλον.

2.5. Ορισμένες ομάδες εργαζομένων βρίσκονται σε ιδιαίτερο κίνδυνο

Όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να προστατεύονται εξίσου από τους κινδύνους που προκαλούν οι επικίνδυνες ουσίες. Ωστόσο, η ιδιαίτερη ευαισθησία ή οι ιδιαίτερες συνθήκες ορισμένων ομάδων εργαζομένων μπορεί να παραβλεφθούν και επομένως, οι εν λόγω εργαζόμενοι μπορεί να βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο. Ο κίνδυνος μπορεί να είναι υψηλότερος, διότι οι εργαζόμενοι αυτοί δεν διαθέτουν εμπειρία, δεν έχουν λάβει ενημέρωση, είναι σωματικά περισσότερο ευάλωτοι, αλλάζουν συχνά θέσεις εργασίας ή εργάζονται σε κλάδους στους οποίους η ευαισθητοποίηση σχετικά με το ζήτημα αυτό είναι χαμηλή, ή παρουσιάζουν υψηλότερη ή διαφορετική φυσιολογική ευαισθησία (π.χ. στην περίπτωση νέων μαθητευόμενων ή λόγω διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών).

Στις ομάδες που εκτίθενται σε ιδιαίτερους κινδύνους μπορεί να περιλαμβάνονται γυναίκες, νέοι εργαζόμενοι, διακινούμενοι εργαζόμενοι και εργαζόμενοι που είναι λιγότερο πιθανό να έχουν λάβει εκπαίδευση και ενημέρωση (π.χ. εργαζόμενοι βάσει υπεργολαβίας ή προσωρινοί εργαζόμενοι και εργαζόμενοι στην άτυπη οικονομία). Μεταξύ των κλάδων στους οποίους αυτές οι ομάδες εργαζομένων εκτίθενται συχνά σε επικίνδυνες ουσίες περιλαμβάνονται η γεωργία και η κηπουρική, οι κατασκευές, η διαχείριση αποβλήτων, οι μεταφορές, η κομμωτική, οι εργασίες επαγγελματικού καθαρισμού, η υγεία και η κοινωνική φροντίδα, τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια και η μαζική εστίαση. Επιπρόσθετα, η έκθεση εργαζομένων σε ορισμένα επαγγέλματα, για παράδειγμα, στον καθαρισμό και τη συντήρηση, τα απόβλητα και τη διαχείριση αποβλήτων ή τις υπηρεσίες ανταπόκρισης σε έκτακτες καταστάσεις και διάσωσης, ποικίλλει και συχνά δεν μπορεί να προβλεφθεί.

Σύμφωνα με τα εθνικά στοιχεία, οι εργαζόμενοι ηλικίας έως 25 ετών εκτίθενται σε καρκινογόνες ουσίες περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη ηλικιακή ομάδα ⁽²⁵⁾.

Οι ιδιαίτερες ανάγκες αυτών των εργαζομένων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των κινδύνων που προκαλούν οι επικίνδυνες ουσίες σε έναν χώρο εργασίας ⁽²³⁾ και κατά τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων πρόληψης. Παραδείγματος χάριν, είναι σημαντικό να έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα εκτιμήσεων κινδύνου, να παρακολουθούν προγράμματα εκπαίδευσης και να εξασφαλίζεται η συμμετοχή τους σε αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης των κινδύνων.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να μην υποτιμούνται οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται αυτοί οι εργαζόμενοι και να τηρούνται, όπως και για όλους τους άλλους εργαζομένους, οι αρχές της εκτίμησης κινδύνου, της υποκατάστασης και της εξάλειψης, καθώς και η ιεραρχία των μέτρων πρόληψης. Υπάρχουν διαθέσιμες οδηγίες για επιχειρήσεις που απασχολούν μέλη ευάλωτων ομάδων, όπως για παράδειγμα, η εργαλειοθήκη της Εκτελεστικής Αρχής Υγείας και Ασφάλειας (Health and Safety Executive) του ΗΒ για τη διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας διακινούμενων εργαζομένων ⁽²⁴⁾.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ — ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΕΙ Η ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η περιορισμένη προσαρμογή των μέσων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) σε ορισμένες ομάδες, ιδίως τις γυναίκες, αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για την υγεία και την ασφάλεια στους χώρους εργασίας ⁽²⁶⁾ ⁽²⁷⁾ ⁽²⁸⁾.

Τα μέσα ατομικής προστασίας, όπως οι αναπνευστήρες, οι ζώνες ασφάλειας για την προστασία από πτώσεις, τα υποδήματα ασφάλειας, τα γάντια, τα προστατευτικά μέσα κεφαλής και τα γυαλιά ασφάλειας, μπορεί σε μέγεθος να είναι πολύ μεγάλα για πολλές γυναίκες. Αυτό προκαλεί κινδύνους για την υγεία, όταν οι αναπνευστήρες δεν προστατεύουν επαρκώς από τις χημικές ουσίες και κινδύνους για την ασφάλεια, όταν τα ρούχα και τα γάντια που δεν εφαρμόζουν σωστά «πιάνονται» σε μηχανήματα. Πολλές γυναίκες δεν νιώθουν άνετα με τα μέσα που δεν τους εφαρμόζουν σωστά και δεν τα φορούν, θέτοντας τον εαυτό τους σε κίνδυνο τραυματισμού.

Για να αντιμετωπιστεί αυτό το συγκεκριμένο ζήτημα υπάρχουν διαθέσιμα διάφορα έγγραφα καθοδήγησης: η Ένωση για την Πρόληψη Βιομηχανικών Ατυχημάτων και η Διεύθυνση Γυναικών του Οντάριο ανέπτυξαν έναν σχετικό κατάλογο, το Καναδικό Κέντρο Έρευνας και Εκπαίδευσης στον Κατασκευαστικό Κλάδο ανέπτυξε μια σειρά καταλόγων ελέγχου (εξοπλισμός για το κεφάλι και τα μάτια, ΜΑΠ της ακοής, γάντια, υποδήματα ασφάλειας και μέσα προστασίας του σώματος) που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από εργαζόμενες γυναίκες για να αξιολογήσουν εάν τα ΜΑΠ εφαρμόζουν σωστά ⁽²⁹⁾, ενώ η εθνική συνδικαλιστική οργάνωση του Ηνωμένου Βασιλείου έχει δημοσιεύσει κατευθυντήριες οδηγίες για τους εκπροσώπους των εργαζομένων ⁽³⁰⁾.

Ατομική
προστασία

ΝΕΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ — ΜΙΑ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ

Η NOP-online ⁽³¹⁾ είναι ένα παράδειγμα του πώς μια διαδραστική βάση δεδομένων μπορεί να υποστηρίξει την εκπαίδευση και την κατάρτιση σε θέματα ΕΑΥ όσον αφορά την ασφάλεια στα εργαστήρια ⁽³²⁾. Απευθύνεται σε σπουδαστές που συμμετέχουν σε εργαστηριακά μαθήματα οργανικής χημείας, τα οποία είναι υποχρεωτικά στο πλαίσιο πανεπιστημιακών προγραμμάτων σπουδών στους τομείς της επιστήμης, της ιατρικής και σε ορισμένους κλάδους μηχανικής. Συνήθως, στα εν λόγω μαθήματα οι σπουδαστές μαθαίνουν βασικές εργαστηριακές τεχνικές σύνθεσης και ανάλυσης. Δεν διδάσκονται σαφώς διαδικασίες για την αποφυγή τοξικών ουσιών.

Η NOP-online αποτελεί μια συλλογή με περιγραφές πειραμάτων οργανικής χημείας. Τα πειράματα παρουσιάζονται ανά τίτλο, αριθμό, τεχνική εργασία, κατηγορία ουσίας και είδος αντίδρασης. Οι σπουδαστές μπορούν να λάβουν λεπτομερή περιγραφή των ουσιών που χρησιμοποιούνται σε ένα πείραμα και αυτών που παράγονται μέσω χημικής αντίδρασης. Η περιγραφή αυτή περιλαμβάνει πληροφορίες για τους κινδύνους ασφάλειας και υγείας, καθώς και

για τη διαθεσιμότητα τοξικολογικών δεδομένων σχετικά με αυτές τις ουσίες. Διαφορετικά χρώματα δηλώνουν την τοξικότητα και την οικοτοξικότητα των διαφόρων ουσιών, καθώς και εάν μια ουσία έχει υποβληθεί ή όχι σε ενδεδειγμένες δοκιμές προκειμένου να διαπιστωθούν επιβλαβείς επιπτώσεις. Η περιγραφή κάθε πειράματος συνοδεύεται από λεπτομερείς εργαστηριακές οδηγίες, συμβουλές για την ασφάλεια και για διαδικασίες ανάλυσης και περαιτέρω πληροφορίες για ζητήματα αειφορίας. Μια τελική αξιολόγηση επιτρέπει στους σπουδαστές να συγκρίνουν αντιδράσεις και τις ουσίες που προκύπτουν από αυτές, αποκτώντας μια εικόνα για τους κινδύνους που σχετίζονται με κάθε πείραμα, τη μάζα του και την ενεργειακή απόδοση.

Ο δικτυακός τόπος επικαιροποιείται συνεχώς, ενώ οι χρήστες καλούνται να προσθέτουν τα σχόλιά τους και να συμμετέχουν ενεργά στη συγκέντρωση των σχετικών πόρων. Όλες οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες στα γερμανικά, τα αγγλικά και τα ιταλικά, ενώ ορισμένες είναι επίσης διαθέσιμες στα αραβικά, τα τουρκικά, τα ινδονησιακά, τα πορτογαλικά και τα ρωσικά.

<http://www.oc-praktikum.de/nop/en-entry>

2.6. Καρκινογόνοι παράγοντες και καρκίνος που σχετίζεται με την εργασία

Κάθε χρόνο διαγιγνώσκονται στην Ευρώπη με καρκίνο περίπου 1,6 εκατομμύρια άνθρωποι παραγωγικής ηλικίας. Ο συνολικός αριθμός ανθρώπων στην ΕΕ που εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν καρκίνο λόγω επαγγελματικής έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες υπερβαίνει τους 120 000 ετησίως, ενώ σημειώνονται σχεδόν 80 000 θάνατοι κατ' έτος ⁽³³⁾ ⁽³⁴⁾. Μάλιστα, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) και της ΕΕ, οι καρκινογόνες ουσίες προκαλούν την πλειονότητα των θανατηφόρων επαγγελματικών ασθενειών στην ΕΕ ⁽³⁵⁾.

Πολλές περιπτώσεις καρκίνου που σχετίζεται με την εργασία μπορούν να προληφθούν: για παράδειγμα, εκτιμάται ότι στη Βρετανία πεθαίνουν κάθε χρόνο 8 000 εργαζόμενοι από επαγγελματικό καρκίνο, λόγω έκθεσής τους στο παρελθόν σε καρκινογόνους παράγοντες στην εργασία. Ωστόσο, στο μέλλον, πολλές από αυτές τις περιπτώσεις μπορούν να προληφθούν με τη χρήση μιας προσέγγισης συνδυαστικής παρέμβασης, για τη βελτίωση της συμμόρφωσης με τα τρέχοντα όρια επαγγελματικής έκθεσης ⁽³⁶⁾.

Υπάρχουν εκατοντάδες επικίνδυνες ουσίες, ταξινομημένες ως καρκινογόνες ουσίες, στις οποίες ενδέχεται να εκτίθενται οι εργαζόμενοι ⁽³⁷⁾. Μάλιστα, ορισμένες από τις ουσίες στις οποίες εκτίθενται συχνότερα οι εργαζόμενοι είναι καρκινογόνες. Ειδικές μελέτες δείχνουν υψηλή έκθεση σε καρκινογόνες ουσίες. Στην Australian Work Exposures Study (Μελέτη για την επαγγελματική έκθεση στην Αυστραλία), παραδείγματος χάριν, διαπιστώθηκε ότι την περίοδο 2011/2012, περίπου το 37 % των συμμετεχόντων είχαν εκτεθεί τουλάχιστον σε μια καρκινογόνο ουσία στο χώρο εργασίας τους ⁽³⁸⁾.

Επιπροσθέτως, ορισμένες από τις καρκινογόνες ουσίες που εντοπίστηκαν σε χώρους εργασίας προέρχονται από τις ίδιες τις διεργασίες και επομένως, δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία REACH και τις διεργασίες της με βάση τα δελτία δεδομένων ασφάλειας και την επικοινωνία για προηγούμενα και επόμενα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού. Για αυτές τις καρκινογόνες ουσίες θα πρέπει να αναζητηθούν άλλοι τρόποι προαγωγής

της πρόληψης και της ευαισθητοποίησης. Οι πρόσφατες επιτυχίες όσον αφορά τη μείωση της έκθεσης στον καπνό τσιγάρου στους χώρους εργασίας, αποτελούν καλό παράδειγμα του πώς οι συνδυασμένες προσπάθειες μπορούν να μειώσουν σημαντικά την επαγγελματική έκθεση.

Σύμφωνα με μια γαλλική έρευνα ⁽³⁹⁾, οι νέοι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενοι στον κλάδο της συντήρησης εκτίθενται περισσότερο και είναι πιθανόν να εκτίθενται σε περισσότερες από μία καρκινογόνες ουσίες ταυτόχρονα. Διαπιστώθηκε επίσης από την έρευνα ότι οι ουσίες στις οποίες εκτίθενται σε μεγάλο βαθμό οι εργαζόμενοι, είναι αυτές για τις οποίες είναι δύσκολο να εφαρμοστούν μέτρα ελέγχου. Αυτό συμβαίνει διότι προκύπτουν μέσα από τις διεργασίες, παραδείγματος χάριν, προϊόντα καύσης, όπως εκπομπές καυσαερίου κινητήρων ντιζελ, αναθυμιάσεις συγκόλλησης, αιθάλη και πίσσα, άσφαλτος και εισπνεύσιμη σκόνη κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου ⁽⁴⁰⁾.

Οι εργαζόμενοι σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, όπως π.χ. συγκολλητές, ελαιοχρωματιστές, κομμωτές και νοσοκόμοι, μπορεί να αντιμετωπίζουν επίσης αυξημένο κίνδυνο έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες.

Είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι εργοδότες ότι, σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερα αυστηρά μέτρα για την πρόληψη της βλάβης που προκαλείται από έκθεση σε καρκινογόνες ουσίες στην εργασία. Οι απαιτήσεις αυτές είναι επιπρόσθετες των απαιτήσεων που ισχύουν για άλλες επικίνδυνες ουσίες. Αυτά τα επιπλέον μέτρα περιλαμβάνουν αυστηρές απαιτήσεις υποκατάστασης, την εργασία σε κλειστό κύκλωμα, την καταγραφή της έκθεσης και αυστηρότερες απαιτήσεις ενημέρωσης και τεκμηρίωσης.

Το άμεσο κόστος της έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες στην εργασία σε ολόκληρη την Ευρώπη ανέρχεται περίπου σε 2,4 δισεκατομμύρια ευρώ κατ' έτος ⁽⁴¹⁾.

© michaeljung - Fotolia

Οδηγός για τους καρκινογόνους παράγοντες

Το 2016 η ολλανδική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ έθεσε την πρόληψη της έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες στην κορυφή του καταλόγου προτεραιοτήτων της για την ΕΑΥ. Ξεκίνησε μια συμφωνία κοινής συνεργασίας μεταξύ του EU-OSHA, των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Υπουργείων Εργασίας των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας.

Οι υπογράφωντες δεσμεύτηκαν να καταρτίσουν έναν Οδικό Χάρτη για τους καρκινογόνους παράγοντες, ένα πρόγραμμα δράσης με στόχο την αύξηση

της ευαισθητοποίησης για τους κινδύνους, τον προσδιορισμό έξυπνων λύσεων και την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

Ο EU-OSHA συνδράμει στην προώθηση του προγράμματος, μεταξύ άλλων μέσω της εκστρατείας «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019.

Μάθετε περισσότερα για τα σχέδια δράσης στο δικτυακό τόπο <https://osha.europa.eu/el/themes/dangerous-substances/roadmap-to-carcinogens>

ΕΙΣΠΝΕΥΣΙΜΗ ΣΚΟΝΗ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΟΥ ΔΙΟΞΕΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΠΥΡΙΤΙΟΥ ΣΤΑ ΕΡΓΟΤΑΞΙΑ — ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) έχει δημοσιεύσει κατευθυντήριες οδηγίες για τους εθνικούς επιθεωρητές εργασίας, οι οποίες εκπονήθηκαν από την ομάδα Chemex της SLIC, για την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκαλεί στους εργαζομένους η έκθεση σε εισπνεύσιμη σκόνη κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου (RCS) ⁽⁴²⁾ στα εργοτάξια ⁽⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁾.

Η εισπνεύσιμη σκόνη κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου απαντάται ευρέως σε χώρους εργασίας σε ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της λατόμησης, της κατασκευής τούβλων και των δομικών κατασκευών και είναι γνωστό ότι προκαλεί σοβαρές ασθένειες, όπως η πυριτίαση, η χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια (ΧΑΠ) και ο καρκίνος του πνεύμονα. Το εν λόγω έγγραφο καθοδήγησης εστιάζει στον κλάδο των κατασκευών, λόγω της συχνότητας RCS στον εν λόγω τομέα και διότι θεωρείται ότι εγκυμονεί υψηλούς κινδύνους τόσο από την άποψη της πιθανότητας έκθεσης των εργαζομένων στην ουσία όσο και λόγω του μεγάλου αριθμού εργαζομένων που είναι πιθανό να εκτεθούν.

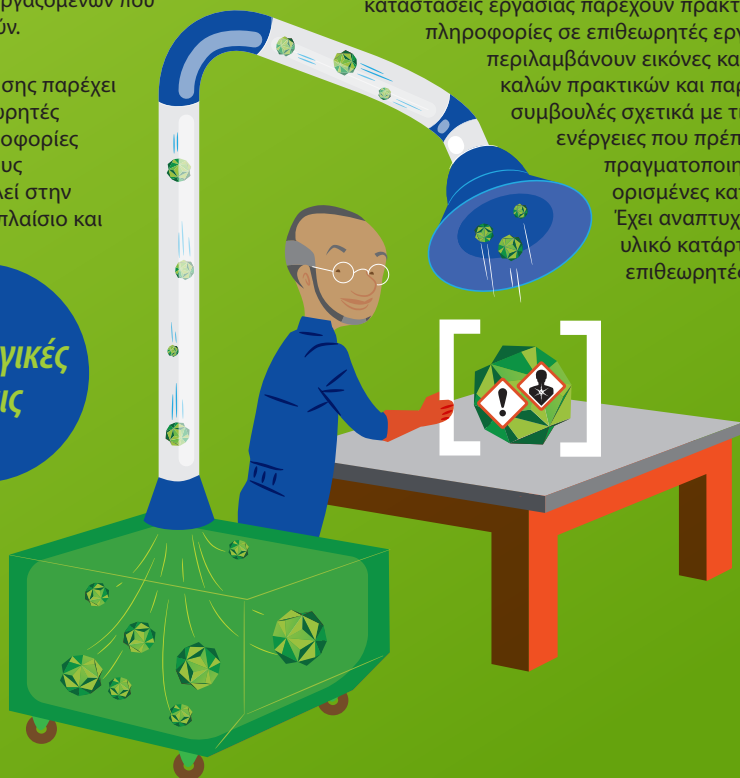
Το έγγραφο καθοδήγησης παρέχει στους εθνικούς επιθεωρητές εργασίας γενικές πληροφορίες σχετικά με την RCS, τους κινδύνους που προκαλεί στην υγεία, το κανονιστικό πλαίσιο και

συνιστώμενα μέτρα ελέγχου. Οι μέθοδοι ελέγχου της έκθεσης περιλαμβάνουν την εξάλειψη της RCS από την εκάστοτε διεργασία, την προσαρμογή της διεργασίας για τη μείωση των εκπομπών στους χώρους εργασίας (π.χ. μέσω της χρήσης νερού για να μην επιτρέπεται στη σκόνη να γίνει αερομεταφερόμενη ή μέσω της χρήσης τοπικού εξαερισμού) και τη χρήση μέσων ατομικής προστασίας του αναπνευστικού.

Προτείνει δράσεις σε περιπτώσεις που μπορεί να εγκυμονούν σοβαρούς, μέτριους ή χαμηλούς κινδύνους για την υγεία από την RCS, ανάλογα με τον βαθμό και το επίπεδο των ελέγχων που εφαρμόζει ο εργοδότης κατά τη στιγμή της επιθεώρησης. Τα συνιστώμενα μέτρα ακολουθούν την ιεράρχηση των μέτρων πρόληψης και περιλαμβάνουν σημαντικά παραδείγματα σχετικών μέτρων ελέγχου.

Ορισμένα δελτία περιγραφής καθηκόντων (task sheets) τα οποία επικεντρώνονται σε τυπικές καταστάσεις εργασίας παρέχουν πρακτικές πληροφορίες σε επιθεωρητές εργασίας, περιλαμβάνουν εικόνες κακών και καλών πρακτικών και παρέχουν συμβουλές σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν σε ορισμένες καταστάσεις. Έχει αναπτυχθεί επίσης υλικό κατάρτισης για επιθεωρητές εργασίας.

Τεχνολογικές
λύσεις

3. Εκστρατεία «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019

3.1. Σχετικά με την εκστρατεία

Παρά τις προσπάθειες σε ευρωπαϊκό, εθνικό και κλαδικό επίπεδο για τον περιορισμό της έκθεσης σε επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας, οι εργαζόμενοι στην Ευρώπη εξακολουθούν να εκτίθενται σε τέτοιες ουσίες, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα υγείας, ασθένειες και θάνατους.

Στόχος της εκστρατείας «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» 2018-2019 είναι να βοηθήσει στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος μέσω της επίτευξης πέντε στρατηγικών στόχων:

1. Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία και τη συνάφεια της διαχείρισης επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας στην Ευρώπη, μέσω της παρουσίασης γεγονότων και αριθμητικών στοιχείων για την έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες και τις επιπτώσεις της στους εργαζομένους.
2. Προαγωγή της εκτίμησης, της εξάλειψης και της υποκατάστασης των κινδύνων καθώς και ιεράρχηση των μέτρων πρόληψης, μέσω της παροχής πληροφοριών για πρακτικά εργαλεία και παραδείγματα καλής πρακτικής.
3. Αύξηση της ευαισθητοποίησης για τους κινδύνους που σχετίζονται με την έκθεση σε καρκινογόνες ουσίες στην εργασία, μέσω της ανταλλαγής καλών πρακτικών στο πλαίσιο της υπογραφής της συμφωνίας τήρησης του Οδικού Χάρτη για τους καρκινογόνους παράγοντες (Roadmap on Carcinogens).
4. Στόχευση σε ομάδες εργαζομένων με συγκεκριμένες ανάγκες και υψηλότερα επίπεδα κινδύνου, για παράδειγμα ως αποτέλεσμα των περιορισμένων γνώσεων που έχουν σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες, παρουσιάζοντας γεγονότα και αριθμητικά στοιχεία, καθώς και πληροφορίες σχετικά με καλές πρακτικές.
5. Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις εξελίξεις σε επίπεδο πολιτικών για την ΕΑΥ και το νομοθετικό πλαίσιο, μέσω της επισκόπησης του υφιστάμενου πλαισίου και της υπάρχουσας καθοδήγησης.

Μια εκστρατεία υπό την αιγίδα του EU-OSHA μπορεί να έχει μεγάλη συμβολή σε πολλά από αυτά τα ζητήματα. Πάνω από όλα, ωστόσο, εκτιμάται ότι θα δημιουργήσει συνεργασίες ώστε να εξασφαλιστεί ο συνδυασμός επιστημονικών και πρακτικών γνώσεων και η μετουσίωσή τους σε πρακτικές λύσεις για τη διαχείριση των κινδύνων που οφείλονται στις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας.

Η εκστρατεία «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» επιδιώκει να επιτύχει τους στόχους της μέσω ενδιάμεσων φορέων, οι οποίοι μπορούν να βοηθήσουν τον EU-OSHA να φτάσει στα πρόσωπα που θα ωφεληθούν από την εκστρατεία, σε χώρους εργασίας σε όλη την Ευρώπη. Ο EU-OSHA θα αναπτύξει διάφορους πόρους που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να προσαρμοστούν από τα κράτη μέλη, τους οργανισμούς εταίρους και τις επιχειρήσεις, ενώ θα οργανώσει επίσης ορισμένες βασικές δράσεις και εκδηλώσεις. Σε αυτές θα περιλαμβάνονται τα Βραβεία Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας» (βλ. σημείο 3.4).

Ο EU-OSHA θα φιλοξενήσει επίσης την τελική εκδήλωση της εκστρατείας, την Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη για τους Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας, η οποία θα δώσει την ευκαιρία στα δίκτυα και τους εταίρους που έχουν συμβάλει στην εκστρατεία, να αναλογιστούν και να αξιοποιήσουν τα επιτεύγματα και τα διδάγματα των δύο προηγούμενων ετών.

Σημαντικές ημερομηνίες

Έναρξη της εκστρατείας
Απρίλιος 2018

Ευρωπαϊκές Εβδομάδες για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία
Οκτώβριος 2018 και 2019

Εκδήλωση για την ανταλλαγή καλών πρακτικών σχετικά με τους ασφαλείς και υγιείς χώρους εργασίας
1ο τρίμηνο 2019

Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη για τους ασφαλείς και υγιείς χώρους εργασίας
Νοέμβριος 2019

3.2. Ποιος μπορεί να συμμετάσχει στην εκστρατεία;

Ενθαρρύνουμε όλους τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς, επιχειρήσεις και ιδιώτες να συμμετάσχουν στην εκστρατεία μαζί μας, αλλά στόχος μας είναι να συνεργαστούμε ιδίως με τις ακόλουθες ομάδες ενδιαμέσων φορέων προκειμένου να διαδώσουμε το μήνυμα της εκστρατείας:

- ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα δίκτυά τους (Enterprise Europe Network),
 - ευρωπαϊκές μη κυβερνητικές οργανώσεις,
 - επαγγελματίες ΕΑΥ και τις ενώσεις τους,
 - την ερευνητική κοινότητα ΕΑΥ,
 - υπηρεσίες επιθεώρησης εργασίας και τις οργανώσεις τους,
 - τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
- Εθνικούς Εστιακούς Πόλους του EU-OSHA και τα δίκτυά τους,
 - κοινωνικούς εταίρους (σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο),
 - κλαδικές επιτροπές κοινωνικού διαλόγου,
 - φορείς χάραξης πολιτικής (σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο),
 - μεγάλες επιχειρήσεις, κλαδικές ομοσπονδίες και ενώσεις μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων,

3.3. Πώς να συμμετάσχετε

Υπάρχουν πολλοί πρακτικοί τρόποι να συμμετάσχετε και να υποστηρίξετε αυτή την εκστρατεία:

- αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση μέσω της διάδοσης και της δημοσίευσης του ενημερωτικού υλικού της εκστρατείας,
- οργανώνοντας εκδηλώσεις και δραστηριότητες, για παράδειγμα εργαστήρια και σεμινάρια, προγράμματα κατάρτισης, διαγωνισμούς,
- προάγοντας την αρχή της υποκατάστασης και την ιεραρχία των μέτρων πρόληψης,
- χρησιμοποιώντας και προάγοντας τα πρακτικά εργαλεία και τους άλλους πόρους για τη διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας,
- διαδίδοντας καλές πρακτικές για την πρόληψη των κινδύνων που οφείλονται στις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας,
- συμμετέχοντας στα Βραβεία Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγείς Χώρους Εργασίας»,
- συμμετέχοντας στις Ευρωπαϊκές Εβδομάδες για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, τον Οκτώβριο του 2018 και του 2019,
- με την ιδιότητα του επίσημου εταίρου της εκστρατείας (για πανευρωπαϊκούς ή διεθνείς οργανισμούς),

- με την ιδιότητα του εθνικού εταίρου της εκστρατείας (για οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε εθνικό επίπεδο),
- με την ιδιότητα του εταίρου μέσω μαζικής ενημέρωσης της εκστρατείας (για οργανισμούς που ανήκουν στα εθνικά ή ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης),
- παραμένοντας σε επαφή και ενημερωμένοι μέσω του δικτυακού τόπου της εκστρατείας (<https://healthy-workplaces.eu>) και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιούμε, βρείτε μας στο Facebook, το Twitter και το LinkedIn.

Οι επίσημοι εταίροι της εκστρατείας αναλαμβάνουν να προωθήσουν την εκστρατεία και να την υποστηρίξουν από πρακτική άποψη. Από την άλλη πλευρά, ως εταίροι της εκστρατείας απολαμβάνετε πολλά οφέλη, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε εκδηλώσεις ανταλλαγής καλών πρακτικών και άλλες ευκαιρίες δικτύωσης. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο της εκστρατείας.

3.4. Τα Βραβεία Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας»

Τα Βραβεία Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας» αναγνωρίζουν εξαιρετικές και καινοτόμες πρακτικές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο, καταδεικνύουν τα οφέλη που προκύπτουν για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς από την εφαρμογή καλών πρακτικών ΕΑΥ.

Υποψηφιότητα μπορεί να υποβάλει κάθε επιχείρηση ή οργανισμός από τα κράτη μέλη, τις υποψήφιες χώρες, τις δυνητικά υποψήφιες χώρες και τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Οι υποψηφιότητες πρέπει να αποδεικνύουν:

- συνεργασία εργοδοτών και εργαζομένων για τη διαχείριση των κινδύνων που οφείλονται στις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας και για την προαγωγή μιας ισχυρής νοοτροπίας πρόληψης του κινδύνου,
- επιτυχή εφαρμογή των παρεμβάσεων,
- μετρήσιμες βελτιώσεις στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στους χώρους εργασίας,
- βιωσιμότητα των παρεμβάσεων σε βάθος χρόνου,
- δυνατότητα μεταφοράς των παρεμβάσεων σε άλλες επιχειρήσεις ή οργανισμούς διαφόρων κλάδων ή χωρών.

Το Δίκτυο των Εθνικών Εστιακών Πόλων του EU-OSHA συλλέγει τις υποψηφιότητες και μεριμνά για τη συμμετοχή των εθνικών νικητών στον πανευρωπαϊκό διαγωνισμό. Ο διαγωνισμός για τα Βραβεία Καλής Πρακτικής ξεκινά ταυτόχρονα με την έναρξη της εκστρατείας. Οι νικητές ανακοινώνονται σε τελετή η οποία λαμβάνει χώρα το δεύτερο έτος της εκστρατείας για τον εορτασμό των επιτευγμάτων των συμμετεχόντων.

3.5. Το δίκτυο εταίρων της εκστρατείας

Οι συνεργασίες μας με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς στον τομέα της ΕΑΥ είναι εξαιρετικά σημαντικές για την επιτυχία των εκστρατειών μας. Βασιζόμαστε στην υποστήριξη αρκετών συνεργαζόμενων δικτύων:

- **Εθνικοί εστιακοί πόλοι:** το δίκτυο εθνικών εστιακών πόλων του EU-OSHA συντονίζει σε εθνικό επίπεδο όλες τις εκστρατείες «Ασφαλείς και Υγείς Χώροι Εργασίας».
- **Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι:** οι κοινωνικοί εταίροι εκπροσωπούν τα συμφέροντα εργαζομένων και εργοδοτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- **Επίσημοι εταίροι εκστρατείας:** 100 πανευρωπαϊκές και διεθνείς επιχειρήσεις και οργανισμοί υποστηρίζουν την εκστρατεία «Ασφαλείς και Υγείς Χώροι Εργασίας» ως επίσημοι εταίροι της εκστρατείας.
- **Εταίροι μέσων μαζικής ενημέρωσης:** η εκστρατεία «Ασφαλείς και Υγείς Χώροι Εργασίας» υποστηρίζεται από μια αποκλειστική ομάδα δημοσιογράφων και συντακτών σε όλη την Ευρώπη, οι οποίοι είναι αφοσιωμένοι στην προαγωγή της ασφάλειας και της υγείας στους χώρους εργασίας. Κορυφαία ευρωπαϊκά έντυπα στον τομέα της ΕΑΥ αυξάνουν την ευαισθητοποίηση και προωθούν την εκστρατεία. Από την άλλη πλευρά, η προσφορά συνεργασίας από μέσα μαζικής ενημέρωσης

βελτιώνει την εικόνα των εντύπων και επιτρέπει στους εταίρους να συνδέονται με τα δίκτυα του EU-OSHA και τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλη την Ευρώπη.

- **Enterprise Europe Network:** το Δίκτυο EEN παρέχει συμβουλές και υποστηρίζει μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε όλη την Ευρώπη, για να μπορέσουν να επωφεληθούν από επιχειρηματικές ευκαιρίες και νέες αγορές. Λόγω της μακροχρόνιας συνεργασίας του με τον EU-OSHA, το Δίκτυο EEN διαθέτει δίκτυο εθνικών πρεσβευτών για την ΕΑΥ σε 30 ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίοι διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην προώθηση της εκστρατείας «Ασφαλείς και Υγείς Χώροι Εργασίας».
- **Θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα δίκτυά τους:** ειδικότερα, η εκάστοτε προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
- **Άλλοι οργανισμοί της ΕΕ που ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για το θέμα της εκστρατείας:** ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (EEA), η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), ο Εκτελεστικός Οργανισμός για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (EASME), το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE), το Eurofound και το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC).

Περισσότερες πληροφορίες για τους εταίρους μας παρέχονται στον δικτυακό τόπο της εκστρατείας (<https://healthy-workplaces.eu>).

© EU OSHA/Pierre Wachholder

© EU OSHA/Andrei Potrc

3.5. Πρόσθετη πληροφόρηση και διαθέσιμοι πόροι

Επισκεφτείτε τον δικτυακό τόπο της εκστρατείας (<https://healthy-workplaces.eu>) για να βρείτε μεγάλη ποικιλία ενημερωτικού και άλλου υλικού, σχεδιασμένου να σας βοηθήσει να προωθήσετε και να υποστηρίξετε την εκστρατεία. Ειδικότερα παρέχονται τα εξής:

- φυλλάδιο με πληροφορίες για την εκστρατεία και ενημερωτικό έντυπο σχετικά με τον διαγωνισμό των Βραβείων Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας»,
- παρουσιάσεις PowerPoint, φυλλάδια, ενημερωτικά γραφήματα και άλλο σχετικό υλικό,
- η εργαλειοθήκη της εκστρατείας —συμβουλές για να πραγματοποιήσετε τη δική σας εκστρατεία και πόροι που θα σας βοηθήσουν,
- οι πλέον πρόσφατες ταινίες κινουμένων σχεδίων που παρουσιάζουν τον ήρωα Napo και τους συναδέλφους του να συνδράμουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για θέματα σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες, συμπεριλαμβανομένης της ταξινόμησης, της επισήμανσης και της συσκευασίας χημικών ουσιών, τον καπνό τσιγάρου και τη σκόνη,

- πρακτικό ηλεκτρονικό εργαλείο για τη διαχείριση επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας,
- βάση δεδομένων με περιπτώσιολογικές μελέτες, εργαλεία και μέσα, οπτικοακουστικό υλικό και άλλο υλικό καλών πρακτικών που έχει συγκεντρωθεί από όλη την Ευρώπη,
- μια σειρά σύντομων ενημερωτικών δελτίων για θέματα προτεραιότητας σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες,
- ηλεκτρονικές συνδέσεις προς χρήσιμους δικτυακούς τόπους.

Παραμένετε σε επαφή και ενημερωμένοι σχετικά με τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις μας χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσής μας — βρείτε μας στο Facebook, το Twitter και το LinkedIn.

Παραπομπές και σημειώσεις

- (1) Σύνοψη — Δεύτερη ευρωπαϊκή έρευνα για τις επιχειρήσεις σχετικά με τους νέους και τους αναδυόμενους κινδύνους (ESENER-2), EU-OSHA, 2015, σ. 5. Διατίθεται στη διεύθυνση <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/esener-ii-summary-en.PDF>
- (2) Έκτη ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας, Συνοπτική έκθεση, Eurofound, 2016, σ. 43. Διατίθεται στη διεύθυνση https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1634en.pdf
- (3) ESENER-2 — Overview Report: Managing Safety and Health at Work (Συνοπτική έκθεση: Διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία), EU-OSHA, 2016, σ. 18. Διατίθεται στη διεύθυνση https://osha.europa.eu/sites/default/files/ESENER2-Overview_report.pdf
- (4) <http://www.miljomal.se/Miljomalen/Alla-indikatorer/Indikatorersida/Dataunderlag-for-indikator/?iid=69&pl=1&t=Land&l=SE>
- (5) Βλέπε επίσης την ενότητα «Επικίνδυνες ουσίες» στον δικτυακό τόπο του EU-OSHA <https://osha.europa.eu/en/themes/dangerous-substances>
- (6) Στη νομοθεσία της ΕΕ, ο όρος «χημικοί παράγοντες» καλύπτει μεμονωμένες ουσίες, μείγματα και ουσίες προερχόμενες από διεργασίες.
- (7) Κανονισμός CLP: Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, βλέπε επίσης <https://echa.europa.eu/regulations/clp/understanding-clp>
- (8) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=151>
- (9) SLIC, Τελική έκθεση της εκστρατείας επιθεωρήσεων της SLIC «Εκτίμηση κινδύνου όσον αφορά τη χρήση επικίνδυνων ουσιών, 2010-2011» (μη δημοσιευμένη).
- (10) Σύσταση 2003/670/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32003H0670>
- (11) HSE (βρετανική Εκτελεστική Αρχή Υγείας και Ασφάλειας), «School cook can hardly walk» (Μαγείρισσα σε σχολείο μόλις που μπορεί να περπατήσει): <http://www.hse.gov.uk/coshh/casestudies/cook.htm>
- (12) Επί του παρόντος (Ιούλιος 2017), στο μητρώο της αμερικανικής υπηρεσίας Chemical Abstracts Service είναι καταχωρισμένες πάνω από 130 εκατομμύρια οργανικές και ανόργανες ουσίες και 67 εκατομμύρια αλληλουχίες πρωτεϊνών και DNA. Στο μητρώο προστίθενται καθημερινά περίπου 15 000 νέες ουσίες. <https://www.cas.org/about-cas/cas-fact-sheets>
- (13) <https://echa.europa.eu/information-on-chemicals/cl-inventory-database>
- (14) Βλέπε <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:02006R1907-20140410>
- (15) Στατιστικά στοιχεία καταχώρισης του ECHA, στοιχεία της 15ης Μαΐου 2017: https://echa.europa.eu/documents/10162/5039569/registration_statistics_full_en.pdf/ Το 2018, στο πλαίσιο ενός τρίτου γύρου καταχωρίσεων, ο ECHA θα λάβει τους φακέλους για χημικές ουσίες οι οποίες παρασκευάζονται ή εισάγονται σε ποσότητες μεταξύ 1 και 100 τόνων και αναμένεται να καταχωρίσει 25 000 ουσίες: <https://echa.europa.eu/press/press-material/pr-for-reach-2018>
- (16) Οι ουσίες που έχουν κοινοποιηθεί σύμφωνα με την οδηγία 67/548/ΕΟΚ (για την κοινοποίηση νέων ουσιών) πριν από τη θέσπιση του κανονισμού REACH θεωρούνται καταχωρισμένες.
- (17) Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία, και ιδίως τα άρθρα 9, 10 και 11.
- (18) Kim Y., Park J. και Park M., 2016, «Creating a culture of prevention in occupational safety and health practice» (Καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης στην πρακτική επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας), Safety and Health at Work (SH@W), 7, σσ. 89-96. Διατίθεται στη διεύθυνση <http://dx.doi.org/10.1016/j.shaw.2016.02.002>
- (19) <https://osha.europa.eu/en/topics/green-jobs> <https://osha.europa.eu/en/topics/green-jobs>
- (20) Βλ. Keen C., «Dangerous substances (chemical and biological)» [Επικίνδυνες ουσίες (χημικές και βιολογικές)], OSHwiki: [https://oshwiki.eu/wiki/Dangerous_substances_\(chemical_and_biological\)#Hierarchy_of_control](https://oshwiki.eu/wiki/Dangerous_substances_(chemical_and_biological)#Hierarchy_of_control)
- (21) Βλ. άρθρο 6 της οδηγίας 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες. Διατίθεται στη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:31998L0024>
- (22) Βλ. την Εκτελεστική Αρχή Υγείας και Ασφάλειας (HSE) του Ηνωμένου Βασιλείου για δελτία άμεσων συμβουλών (<http://www.hse.gov.uk/coshh/essentials/>) και το Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Ασφάλειας και Υγείας της Γερμανίας (BAUA) (<http://www.baua.de>, στην ενότητα Topic, EMKG).
- (23) Βλ. Webster J., «Groups at risk» (Ομάδες σε κίνδυνο), OSHwiki: https://oshwiki.eu/wiki/Groups_at_risk
- (24) <http://www.hse.gov.uk/toolbox/workers/migrant.htm>

- (25) *OSH in figures: Young workers — Facts and figures* (Αριθμητικά στοιχεία για την ΕΑΥ: Νέοι εργαζόμενοι — Γεγονότα και στοιχεία), EU-OSHA, 2007. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/tools-and-publications/publications/reports/7606507>
- (26) *Mainstreaming gender into occupational safety and health practice* (Ενσωμάτωση του φύλου στην πρακτική της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας), EU-OSHA, 2014. Διατίθεται στη διεύθυνση <https://osha.europa.eu/es/tools-and-publications/publications/reports/mainstreaming-gender-into-occupational-safety-and-health-practice/view>
- (27) Larmour J. και Peters J., 2010, «WES safety clothing and footwear survey» (Έρευνα για τα ενδύματα και τα υποδήματα ασφάλειας της WES), Women's Engineering Society. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.wes.org.uk/sites/default/files/WES%20safety%20survey%20results%20March%202010.pdf>
- (28) <https://www.ioshmagazine.com/article/more-half-women-say-ppe-prevents-them-doing-their-job>
- (29) <http://elcosh.org/record/document/1198/d001110.pdf> · <http://elcosh.org/document/1198/d001110/Personal+Protective+Equipment+for+Women+-+Addressing+the+Need.html>
- (30) «Personal protective equipment and women: Guidance for workplace representatives» (Μέσα ατομικής προστασίας και γυναίκες: Οδηγίες για τους εκπροσώπους των εργαζομένων), TUC, 2017. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/PPEandwomenguidance.pdf>
- (31) <http://www.oc-praktikum.de/nop/en-entry>
- (32) *Mainstreaming occupational safety and health into university education* (Ενσωμάτωση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση), EU-OSHA, 2010. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://osha.europa.eu/en/tools-and-publications/publications/reports/mainstream_osh_university_education
- (33) <https://roadmaponcarcinogens.eu/about/the-facts/>
- (34) Jongeneel W. P., Eysink P. E. D., Θεοδώρη Δ., Hamberg-van Reenen H. H. και Verhoeven J. K., 2016, «Work-related cancer in the European Union: Size, impact and options for further prevention» (Επαγγελματικός καρκίνος στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Μέγεθος, αντίκτυπος και δυνατότητες περαιτέρω πρόληψης), Επιστολή έκθεσης RIVM 2016-0010.
- (35) Nenonen N., Hämäläinen P., Takala J., Saarela K. L., Lim S. L., Lim G. K., Manickam K. και Yong E., 2014, «Global estimates of occupational accidents and fatal work-related diseases in 2014» (Παγκόσμιες εκτιμήσεις εργατικών ατυχημάτων και θανατηφόρων επαγγελματικών ασθενειών το 2014), Workplace Safety & Health Institute, Σγκαπούρη.
- (36) Hutchings S., Cherrie J. W., Van Tongeren M. και Rushton L., 2012, «Intervening to reduce the future burden of occupational cancer in Britain: what could work?» (Παρέμβαση για τη μείωση της μελλοντικής επιβάρυνσης λόγω επαγγελματικού καρκίνου στη Βρετανία: Θα μπορούσε να έχει αποτέλεσμα;), Cancer Prevention Research, 5(10), σσ. 1213-1222.
- (37) Η νομοθεσία της ΕΕ καλύπτει περισσότερες από 270 καρκινογόνες, μεταλλαξιγόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή (KMT) ουσίες στην κατηγορία 1 (A&B) και περισσότερες από 150 στην κατηγορία 2, ενώ ο Διεθνής Οργανισμός Ερευνών Καρκίνου ταξινομεί περισσότερες από 460 παράγοντες (όχι μόνο χημικούς) στις κατηγορίες 1 και 2 (A&B). Βλ. Stepa R. A., Schmitz-Felten E. και Brentzel S., «Carcinogenic, mutagenic, reprotoxic (CMR) substances» [Καρκινογόνες, μεταλλαξιγόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή (KMT) ουσίες], OSHwiki: [https://oshwiki.eu/wiki/Carcinogenic,_mutagenic,_reprotoxic_\(CMR\)_substances](https://oshwiki.eu/wiki/Carcinogenic,_mutagenic,_reprotoxic_(CMR)_substances)
- (38) Carey R., Driscoll, T. R., Peters, S. M., Glass, D. C., Reid, A., Benke, G. και Fritschi, L., 2014, «Estimated prevalence of exposure to occupational carcinogens in Australia (2011-2012)» [Εκτιμώμενη συχνότητα έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες στους χώρους εργασίας στην Αυστραλία (2011-2012)], Occupational and Environmental Medicine, 71, σσ. 55-62.
- (39) Cavet M. και Léonard M., 2013, «Les expositions aux produits chimiques cancérigènes en 2010» (Έκθεση σε καρκινογόνα χημικά προϊόντα το 2010), Dares Analyses No 054.
- (40) *Exposure to carcinogens and work-related cancer: A review of assessment methods* (Έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες και επαγγελματικό καρκίνο: Ανάλυση των μεθόδων αξιολόγησης), EU-OSHA 2014. Διατίθεται στη διεύθυνση <https://osha.europa.eu/de/tools-and-publications/publications/reports/report-soar-work-related-cancer/view>
- (41) Δικτυακός τόπος του Οδικού Χάρτη για τους καρκινογόνους παράγοντες: <https://roadmaponcarcinogens.eu/about/the-facts/>
- (42) Ο όρος «σκόνη κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου» αναφέρεται σε μια ομάδα φυσικών ορυκτών στην πέτρα, τους βράχους, την άμμο και τον άργιλο· αποτελούν κοινά συστατικά των υλικών οικοδομών. Η κοπή, η θραύση, η σύνθλιψη, η διάτρηση, η άλεση ή ο αμμοβολισμός υλικών που περιέχουν διοξείδιο του πυριτίου παράγει αερομεταφερόμενη σκόνη η οποία περιέχει διάφορα μεγέθη σωματιδίων σκόνης κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου, ορισμένα από τα οποία μπορούν να εισπνευσθούν. Τα λεπτότερα σωματίδια είναι αυτά που μπορούν να διεισδύσουν στην περιοχή ανταλλαγής αερίων των πνευμόνων, όπου προκαλούν βλάβη. Αυτά τα σωματίδια αποτελούν την εισπνεύσιμη σκόνη κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου (RCS) και είναι αόρατα υπό συνήθεις συνθήκες φωτισμού.
- (43) Κατευθυντήριες οδηγίες για επιθεωρητές ΕΑΥ των Εθνικών Επιθεωρήσεων Εργασίας σχετικά με την αντιμετώπιση κινδύνων από την έκθεση εργαζομένων σε εισπνεύσιμη σκόνη κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου (RCS) στα εργοτάξια, SLIC 2016. Διατίθεται στη διεύθυνση <https://osha.europa.eu/en/guidance-national-labour-inspectors-on-addressing-risks-from-worker-exposure-to-respirable-crystalline-silica>
- (44) https://oshwiki.eu/wiki/Respirable_Crystalline_Silica

Η υπηρεσία **Europe Direct** σας βοηθά να βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018

Print	ISBN 978-92-9496-436-6	doi:10.2802/248617	TE-06-17-018-EL-C
Web	ISBN 978-92-9496-428-1	doi:10.2802/437346	TE-06-17-018-EL-N

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, 2018

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του EU-OSHA πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι φωτογραφίες που χρησιμοποιούνται στην παρούσα δημοσίευση παρουσιάζουν μια σειρά επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Δεν αφορούν κατ' ανάγκη ορθές πρακτικές ή τη συμμόρφωση με νομοθετικές απαιτήσεις.

Αποστολή του **Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA)** είναι να καταστήσει τους χώρους εργασίας στην Ευρώπη ασφαλέστερους, υγιέστερους και παραγωγικότερους. Ιδρύθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1994 και έχει την έδρα του στο Μπιλμπάο της Ισπανίας. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας ερευνά, αναπτύσσει και διανέμει αξιόπιστα, ισορροπημένα και αμερόληπτα στοιχεία σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία, μέσω της δικτύωσης με φορείς και οργανισμούς για την ΕΑΥ από ολόκληρη την Ευρώπη.

Ο EU-OSHA διεξάγει επίσης τις διετείς εκστρατείες **«Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας»**, οι οποίες στηρίζονται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους και συντονίζονται σε εθνικό επίπεδο από το δίκτυο των Εθνικών Εστιακών Πόλων του. Στόχος της εκστρατείας **«Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας — Διαχείριση Επικίνδυνων Ουσιών»** 2018-2019 είναι να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τους κινδύνους που προκαλούνται από τις επικίνδυνες ουσίες στους χώρους εργασίας και να προαχθεί νοοτροπία πρόληψης των κινδύνων.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

C/Santiago de Compostela 12
48003 Μπιλμπάο, Ισπανία
Email: information@osha.europa.eu

www.healthy-workplaces.eu

Υπηρεσία Εκδόσεων